

נייר עמדה מס' 1 בנושא:
תפקיד הביקורת הפנימית בדיווח על קיימות –
סביבה, חברה וממשל תאגידי
ESG – Environmental, Social and Governance

הבטחה עצמאית הינה קריטית לדיווח אפקטיבי על קיימות

מאת:

דורון רונן, רו"ח, MA, LLM, CIA, CRMA, QAR, CRISC, CSX-F, CDPSE, CFE, יו"ר הוועדה המקצועית,
נשיא לשכת המבקרים הפנימיים IIA ישראל

וצוות מיוחד של הוועדה המקצועית:

דרור בר-משה, רו"ח, AWS-CP, CRMA, CFE, CRISC, CDPSE, CSX-F, CISA, CIA, LLM, QAA/QAR

יעל רונן, רו"ח, סגנית נשיא לשכת המבקרים הפנימיים IIA ישראל, מבקרת פנימית ראשית - הבנק
הבינלאומי

רקע

לאור התפתחות השיח בנושא קיימות, עולה במקביל שאלת תפקיד הביקורת הפנימית בהתייחס לנושא זה. נייר העמדה שלהלן, מספק תובנות בהתייחס להגדרת הנושא – מהי קיימות, מהם הגורמים לעליית חשיבותה והעיסוק בה ע"י ארגונים ולהתפתחות הדיווחים בנוגע לקיימות. כמו כן, נייר זה עוסק בשאלת תפקיד הביקורת הפנימית, מתוך ראיה שמדובר באחד הסיכונים המהותיים המתפתחים, ובמיקוד לדיווח על קיימות, אשר הינו אחד הנדבכים בניהול סיכון זה. נייר העמדה מבוסס על White paper של ה-IIA בנושא "Internal audit role in ESG reporting" ממאי 2021 ועל סקירת המצב הקיים בישראל בהתבסס על פרסומים של גופי ממשל ורגולציה.

מטרה

תפקיד הביקורת הפנימית בדיווח על קיימות (סביבה, חברה וממשל תאגידי)

השיח והמיקוד ב"קיימות", מונח שבדרך כלל מקובצות תחתיו סוגיות של סביבה, חברה וממשל תאגידי, מתפתחים במהירות – על ידי קבוצות משקיעים אקטיביסטיים ורגולטורים שדוחפים לשינוי בגופי הממשל, ועל ידי דירקטוריונים והנהלות בכירות אשר מנסים להבין ולאמץ את הרעיון. בחזית סיכון חדש זה ניצב לחץ על ארגונים להתחייב לציבור לקיימות ולספק עדכונים תדירים, מדויקים ורלוונטיים על אסטרטגיות הקיימות, היעדים והמדדים. למרות זאת, הדיווח על קיימות עדיין לא בשל, ואין הנחיות רבות לארגונים בתחום זה. לדוגמה, אין תקן יחיד לגבי מה נדרש לדווח.

מה שברור הוא שממשל תאגידי חזק בנושא קיימות - כמו גם ממשל אפקטיבי באופן כללי - דורש "יישור קו" בין השחקנים הבכירים כמתואר במודל שלושת הקווים של ה-IIA. כמו בכל תחום סיכון, הביקורת הפנימית צריכה לתמוך בדירקטוריון ובהנהלה על ידי מתן שירותי הבטחה אובייקטיביים, תובנות, ועצות בענייני קיימות.

להלן סקירה כללית של סיכונים הקשורים ל**דיווח** על קיימות לצד תיאור של תנועת הקיימות הגדלה. כמו כן, הסקירה מתווה את תפקיד הביקורת הפנימית **בדיווח** על קיימות וכיצד הביקורת הפנימית יכולה לתמוך ביעדי הקיימות ולהוסיף ערך.

מבוא

יוצאים למסע הקיימות

מאמצים להפחתת ההשפעות המואצות של שינויי אקלים ולטיפול בתפיסה לגבי קיום אי שוויון חברתי היסטורי, הינם שני נושאים משמעותיים המניעים שינוי בעולם, אשר הגבירו את המודעות של ארגונים להשפעתם ויחסם לחברה ולסביבה.

הם גם דרבנו ארגונים לזהות ולנהל טוב יותר סיכוני קיימות (כלומר, סיכונים הקשורים לפעילות הארגונים והשפעתם על העולם סביבם). קטגוריית סיכון רחבה זו כוללת תחומים שהינם דינמיים ולעתים קרובות מונעים על ידי גורמים שיכולים להיות קשים למדידה אובייקטיבית, כגון הכללה, התנהגות אתית, תרבות ארגונית ואימוץ קיימות ברחבי הארגון.

במקביל, משקיעים ורגולטורים מתמקדים בדרישות מארגונים - לדווח דיווחים איכותיים על מאמצי הקיימות. בנוסף, קיים לחץ גובר על ביצועי ההנהלה בתחום זה, ככל שיותר ארגונים קושרים את תוכניות התגמול לעמידה ביעדי קיימות.

מכיוון שדיווח על קיימות הופך נפוץ יותר, יש להתייחס אליו באותה מידת תשומת לב כמו לדיווח הכספי. ארגונים צריכים להכיר בכך שדיווח על קיימות חייב להיות מבוסס על מערכת בקרה פנימית מתוכננת, שהוקמה מתוך ראייה אסטרטגית ואשר משקפת במדויק את האופן שבו מאמצי הקיימות של הארגון קשורים זה לזה, להתנהלות הפיננסית של הארגון, וליצירת ערך.

הביקורת הפנימית יכולה וצריכה למלא תפקיד משמעותי במסע הקיימות של הארגון. היא יכולה להוסיף ערך ביכולת לתת עצה על ידי סיוע בזיהוי והקמה של סביבת בקרת קיימות פונקציונלית. היא גם יכולה להציע תמיכה משמעותית על ידי מתן שירותי הבטחה, באמצעות סקירה עצמאית ואובייקטיבית של אפקטיביות ההערכה של סיכון הקיימות, של המענה שניתן לו ושל הבקורות. בנוסף, ביקורת פנימית הפועלת בהתאם לתקנים המקצועיים של ה-IIA ממוצבת היטב בארגונים, כך שביכולתה לסייע להם ליישם מסגרות בקרה פנימית מבוססות ואמינות למאמצי הקיימות שלהם.

קבלת שירותי הבטחה אובייקטיביים על כל תהליכי ניהול הסיכונים הקשורים לקיימות, מיחידת ביקורת פנימית עצמאית ובעלת כישורים ומשאבים מתאימים, צריכה להיות חלק מכל אסטרטגיית קיימות. בשעה שנייר זה מתאר כיצד ומדוע הביקורת הפנימית צריכה למלא תפקיד קריטי במאמצי **דיווח הארגון על קיימות**, ראוי להדגיש כי **הדיווח מהווה רק חלק מאסטרטגיית קיימות אפקטיבית**. הביקורת הפנימית צריכה לספק הבטחה ועצה על כל ההיבטים של ניהול סיכון הקיימות.

מהי קיימות?

קיימות כוללת סביבה, חברה וממשל תאגידי ומתייחסת לתבחינים המאפיינים את פעולות הארגון כ-בר קיימא, אחראי ואתי. למרות שיכולה להיות חפיפה כלשהי, נושאים הקשורים לקיימות בדרך כלל נופלים תחת אחת משלוש הקטגוריות העיקריות הבאות:

סביבה - מתייחסת ל-איך הארגון פועל כ"נציג" של הטבע. הקטגוריה יכולה לכלול סוגיות הקשורות לפליטת פחמן, ניהול פסולת, ניהול מים, מקור חומרי גלם ופגיעות לשינויי אקלים.

חברה - בוחנת כיצד ארגונים מנהלים את היחסים עם עובדים, לקוחות, והקהילה הרחבה יותר. סיכונים הנמצאים תחת קטגוריה זו יכולים לכלול אחריות חברתית תאגידית, ניהול כוח אדם, הגנת הפרטיות, ביטחון, בריאות ובריאות. עם התגברותן של תנועות הקשורות לטיפול באי-צדק גזעי, הובלטו נושאים חברתיים הקשורים לקיימות, כגון גיוון, שוויון והכללה.

ממשל תאגידי - מתייחס למשתנים כגון אתיקה עסקית, מנהיגות, תגמול מנהלים, ביקורות, בקורות פנימיות, הגנה על קניין רוחני, וזכויות בעלי מניות. סיכוני גיוון, בעוד הינם חברתיים מטבעם, יכולים להיכלל תחת מטרית ממשל תאגידי, כגון פעולות לשיפור הגיוון בדיקטוריון.

שיקולים מרכזיים

בניית אסטרטגיית קיימות

חשיבות הממשל התאגידי כבקרת על

מחזיקי העניין בנוגע לדיווח על קיימות - משקיעים, רגולטורים ותנועות חברתיות - יצרו לחץ על ארגונים לדווח. עם זאת, לשם דיווח נאות, נדרש קיום אסטרטגיה לניהול סיכוני קיימות, המבוססת על הבנה ברורה של הסוגיות הרלוונטיות. לפיכך, הדרג הניהולי הבכיר צריך להתמקד בממשל תאגידי ובקרה פנימית אפקטיביים בענייני קיימות.

כל ארגון צריך לזהות ולהעריך את ההשפעות העיקריות של הקיימות, אשר נוגעות אליו, ולקבוע יעדים לניהולם. היעדים צריכים להיות מציאותיים ומדידים בשל הסיכון לאי עמידה בהם.

בקרה פנימית

בקרה פנימית הינה תהליך, המושפע מהדירקטוריון, ההנהלה ובעלי תפקידים אחרים, אשר נועדה לספק ביטחון סביר לגבי השגת יעדים - המתייחסים לתפעול, דיווח וציות. בגלל שדיווח על קיימות יכול להכיל מגוון רחב של מדדים, ארגונים חייבים לקבוע מדיניות, תהליכים ובקורות פנימיות, אשר יוצרים מידע מהימן לקבלת החלטות ומבטיחים את איכות הנתונים המיוצרים ומדווחים. בדומה לדיווח כספי, הנתונים המשמשים ליצירת דוחות קיימות, מבוססים על הפעילות וההחלטות השוטפות המניעות ארגונים לקראת השגת יעדים. פעילויות בקרה מתאימות חייבות להיות מעוצבות ופועלות באופן אפקטיבי - לצורך איסוף וניתוח הנתונים שימשו לדיווח. יישום פעילויות בקרה מספקות הינו באחריות ההנהלה, ואילו הביקורת הפנימית אחראית לספק הבטחה בלתי תלויה שהפעילויות מעוצבות כראוי ופועלות באופן אפקטיבי.

ממשל תאגידי

בשילוב עם בקרה פנימית חזקה, ארגונים צריכים להציב מבנה ארגוני של ממשל תאגידי, אשר מוציא לפועל ביעילות את אסטרטגיית הקיימות. מבנה הולם של ממשל תאגידי, מפקח על האופן שבו אסטרטגיית הקיימות הכוללת מיושמת ברחבי הארגון (בנוסף לפיקוח על דיוק נתוני הקיימות). ממשל תאגידי של ארגון דורש מבנים ותהליכים מתאימים, המאפשרים:

- אחריותיות של הדירקטוריון כלפי מחזיקי העניין - לפיקוח ארגוני באמצעות יושרה, מנהיגות ושקיפות.
- פעולות (כולל ניהול הסיכון) על-ידי ההנהלה - להשגת מטרות הארגון באמצעות קבלת החלטות מבוססת סיכונים והקצאת משאבים.
- שירותי הבטחה ועצה, על-ידי פונקציית ביקורת פנימית בלתי תלויה, כדי לקדם ולתמוך בשיפור מתמשך, באמצעות בדיקה נאותה ותקשורת המספקת תובנות.

יזומות ודיווחי קיימות, בדומה ליצירה והגנה על הערך הכולל של הארגון, דורשים מהדירקטוריון, ההנהלה והביקורת הפנימית - לעבוד בשיתוף ובתיאום ולתעדף אינטרסים של מחזיקי עניין. ניתן להשיג תיאום של הפעילויות באמצעות תקשורת ושיתוף פעולה. אלה יבטיחו את המהימנות, העקביות והשקיפות של המידע, הדרוש עבור קבלת החלטות מבוססת סיכונים.

בהקשר לממשל התאגידי, על הארגונים למנות בעלי תפקידים מתאימים לניהול ולדיווח על סיכון הקיימות. מודל שלושת הקווים של ה-IIA מהווה בסיס על פיו ניתן למנות תפקידים אלה.

הדירקטוריון יכול לקחת על עצמו את הפיקוח על קיימות או להאצילו לוועדת משנה. ועדת הביקורת עשויה להתאים ביותר, מכיוון שהיא בדרך כלל המנוסה ביותר בדיווח חיצוני ומבינה את חשיבות המדיניות, הנהלים והבקרה הפנימית.

ההנהלה צריכה לקחת אחריות לתכנון והוצאה לפועל של אסטרטגיות סיכון קיימות; יצירת מדיניות, נהלים ובקורות פנימיות; זיהוי מדדים רלוונטיים עליהם ניתן לבסס דוחות קיימות; ופיקוח על יצירת הדוחות. כמו כן, עליה להבין ולהתעדכן בסיכוני הציות הקשורים לקיימות.

הביקורת הפנימית צריכה לקחת על עצמה את התפקיד הקריטי של מתן הבטחה אובייקטיבית, בלתי תלויה בהנהלה, בנוגע לאפקטיביות של ניהול סיכונים קיימות, דיווח וציות לרגולציה.

האתגרים והמורכבות של הדיווח על קיימות ניכרים, והסיכונים הכרוכים בדיווח שנוהל באופן לקוי עלולים להיות גבוהים מבחינת ציות לרגולציה ונזק תדמיתי. לכן, על הדירקטוריון וההנהלה לשקול היטב את כל הגילויים בדוחות וכיצד לאישר את תפקידי שומרי הסף.

תפקיד הביקורת הפנימית בדיווח על קיימות

הוספת ערך באמצעות הבטחה ועצה

דיוק הדיווח - חיוניות העקביות

הבטחה ועצה בלתי תלויים ואובייקטיביים הינם היסוד לתפקיד ולמשימת הביקורת הפנימית; דבר שהופך את מעורבותה בדיווח על קיימות לקריטית. הגדרת מקצוע הביקורת הפנימית מתארת כיצד היא מוסיפה ערך על ידי "הבאת גישה שיטתית וממוסדת, לשם הערכה ושיפור האפקטיביות של תהליכי ניהול סיכונים, בקרה, פיקוח וממשל תאגידי".

ככל שהסיכונים הקשורים לקיימות נפוצים וניכרים יותר בקבלת החלטות על ידי הדירקטוריון וההנהלה הבכירה, הדירקטורים חייבים הבטחה שניתן להסתמך עליה לגבי אפקטיביות ניהול סיכונים הקיימות, לרבות דיווח על קיימות. הבטחה זו צריכה להינתן על ידי הביקורת הפנימית.

הבטחה

הבטחה על דיווח הקיימות צריכה לכלול לכל הפחות את המרכיבים הבאים, שיחידת ביקורת פנימית בלתי תלויה ובעלת כישורים ומשאבים מתאימים יכולה לספק:

- **סקרו את מדדי הדיווח באשר לרלוונטיות, דיוק, עדכניות ועקביות.** עניין זה קריטי שכל דוחות הקיימות הציבוריים יספקו מידע המתאר במדויק את מאמצי הקיימות של הארגון. הביקורת הפנימית יכולה לספק הבטחה אם הנתונים (כמותיים ואיכותיים) המדווחים מדויקים, רלוונטיים, שלמים ועדכניים. עניין זה חשוב במיוחד ככל שהפיקוח הרגולטורי עולה.
- **סקרו את העקביות של דיווחי הקיימות בהתאמה לגילויים הניתנים במסגרת הדיווח הכספי.** בעוד הדיווח על קיימות מספק נתונים שאינם כספיים, כל מידע הסותר את הגילוי הניתן במסגרת הדיווח הכספי יהווה "דגל אדום" לרגולטורים ולמשקיעים.
- **בצעו הערכות של המהותיות/הסיכונים הגלומים בדיווח הקיימות.** המועצה לתקני חשבונאות בינלאומיים (IASB) מגדירה "מהותיות" כך - "הצהרות מוטעות, לרבות השמטות, נחשבות מהותיות אם קיימת סבירות מוצקה, באופן פרטני או כללי, שהן ישפיעו על שיקול הדעת שמעשה על ידי משתמש סביר על בסיס הדוחות הכספיים". לפיכך, דיווחים על יעדי קיימות יכולים להגיע לרמה של מהותיות.
- **שלבו את הקיימות בתוכניות העבודה של הביקורת.** קיימות וביקורת הקשורות לקיימות מהוות כיום כ 1% מתוכניות העבודה של הביקורת הפנימית, על פי נתוני סקר 2021 North America Pulse of Internal Audit. דבר זה חייב להשתנות, שכן סיכונים קיימות וניהול סיכונים קיימות מקבלים משמעות גוברת עבור ארגונים.

מתן עצה

- **המליצו על סביבת בקרה של קיימות.** פונקציות ביקורת פנימית בעלות כישורים מתאימים, מכירות את רכיבי הבקרה הפנימית האפקטיבית. הן יכולות להמליץ על מסגרות הבקרה (למשל, מודל COSO – לסביבת הבקרה הפנימית) לניהול / הפחתת סיכונים קיימות. הביקורת הפנימית גם יכולה לתת עצה בפיתוח בקורות פנימיות ספציפיות בנוגע לדיווח הקיימות.
- **המליצו על מדדי דיווח.** "מה לדווח" היא שאלה מרכזית בניהול סיכונים דיווח על קיימות. הביקורת הפנימית יכולה לספק תובנות לגבי סוג הנתונים (כמותיים ואיכותיים) אשר משקפים את מאמצי הקיימות הרלוונטיים של הארגון.

- **המליצו לגבי ממשל קיימות.** הביקורת הפנימית יכולה להמליץ לגבי ממשל תאגידי לקיימות, בשל הבנתה הכוללת של הסיכון ברחבי הארגון. היא יכולה להשתמש בפרספקטיבה הייחודית שלה, כדי לסייע בזיהוי תפקידים ותחומי אחריות, וכן לספק הדרכה בנושא בקורות פנימיות.

צמיחה בדיווח על קיימות **עניין גובר בדיווח על קיימות**

תקנים, רגולציה ומסגרות

האינטרס של המשקיעים והציבור לגבי האופן שבו ארגונים עסקיים וממשלתיים משפיעים על החברה גדל משמעותית, וארגונים מגיבים במידות שהמורכבות שלהן גוברת לגבי השפעה זו. כתוצאה מכך, הדיווח תומך בקבלת החלטות לא רק על ידי משקיעים, אלא גם על ידי דירקטוריונים והנהלות בכירות.

על פי סקר KPMG בנושא דיווח קיימות 2020, 80% מהארגונים ברחבי העולם מדווחים על קיימות. שיעור הדיווח עולה ל-96% בקרב 250 החברות הגדולות בעולם. צפון אמריקה מובילה בשיעור הדיווח האזורי שעומד על 90%. אחוז חברות S&P 500 המפרסמות דוחות קיימות צמח מ-20% בשנת 2011 ל-90% בשנת 2020.

ההתעניינות הרגולטורית הגוברת בקיימות התמקדה בשאלה - האם הדיווחים משקפים במדויק את מאמצי הקיימות של הארגון, כיצד מאמצים אלה קשורים ליצירת ערך לטווח ארוך, וכיצד העניין משפיע על המשקיעים. עם זאת, ארגונים רבים עדיין מתמודדים עם השאלה - מה צריך לדווח ואיך. נוסף לכך, לא קיים סט אחד של סטנדרטים, שעליהם ארגונים יכולים לבסס את אסטרטגיות דיווח הקיימות שלהם.

סקר G&A משנת 2020 מצא כי 70% מהחברות המדווחות מסתמכות על מסגרות וסטנדרטים כדוגמת אלה שנוצרו על ידי Global Reporting Initiative (GRI), ה-Sustainability Accounting Standards Board (SASB), ו-Financial Stability Board's Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). מסגרות אלה משקפות את יעדי דיווח הקיימות של האו"ם (SDGs), אשר אומצו על-ידי המדינות החברות באו"ם. המורכבות של סוגיות הקיימות באה לידי ביטוי ב-17 היעדים העיקריים וב-169 המטרות המפורטות במסמך האו"ם.

מסגרות

ישנן גישות רבות לדיווח על קיימות. ראוי לשקול אותן, ולמרות שהינן נבדלות, הן עשויות להיות משלימות. ארגונים נוהגים להתאים את דיווח הקיימות שלהם ליותר מאחת מהמסגרות שהוזכרו לעיל. בנוסף, חברות רבות בוחרות לדווח באופן פומבי על פליטת הפחמן שלהן, אסטרטגיית אקלים, יוזמות הפחתה, ועוד, באמצעות שאלון כדוגמת CDP Climate Change Questionnaire. CDP הינו ארגון ללא מטרות רווח, אשר "...מפעיל מערכת גילוי עולמית עבור משקיעים, חברות, ערים, מדינות ואזורים, לניהול ההשפעות שלהם על הסביבה". התשובות לשאלון זמינות לציבור.

אין תקן יחיד כבסיס לדיווח על קיימות, אליו ארגונים, משקיעים ורגולטורים יכולים לפנות.

בשנת 2020 חמישה ארגונים גלובליים, המתמחים בתחום הקיימות ובמסגרות משולבות של דיווח וסטנדרטים, הודיעו על כוונתם לפעול ליצירת גישה מקיפה לדיווח על קיימות.

כמו כן, הפורום הכלכלי העולמי פרסם בשנת 2020 מסמך על מדדים נפוצים ודיווח עקבי לגבי יצירת ערך בר-קיימה, המגדיר 21 מדדי ליבה.

לחץ מצד משקיעים

מניע משמעותי לדיווח בנושא קיימות הינו לחץ גובר מצד משקיעים. BlackRock, מנהל הנכסים הגדול בעולם, הצהיר שקיימות סביבתית תהיה יעד ליבה בהחלטות השקעה עתידיות, וב-2021 הצטרף ל-72 חתמים נוספים ביוזמה של מחויבות ללחוץ על חברות הכלולות בתיקי ההשקעות שלהם להגיע לאפס פליטות עד 2050.

פרסום של EY מ-2021 סקר 60 משקיעים מוסדיים, המייצגים נכסים מנוהלים בשווי העולה על 38

טריליון דולר. בסקר נמצא שבין שלושת המניעים הגדולים ביותר להצלחה אסטרטגית ב-5 השנים הבאות, נכללו: שילוב הזדמנויות משמעותיות בתחום הקיימות באסטרטגיה (דורג במקום השני), וגיוון של הדירקטוריון, ההנהלה וכוח העבודה (דורג במקום השלישי). בנוסף, סיכונים אקלים ומגבלת משאבי טבע נכללו כאיום הנפוץ ביותר מבין שלושת האיומים להצלחה אסטרטגית בחמש השנים הבאות.

מסגרות דיווח על קיימות

(GRI) Global Reporting Initiative - מיועד לגילוי במגוון רחב של סוגיות קיימות ונושאים הרלוונטיים למחזיקי עניין. חברות בוחרות את נושאי הגילוי בהתבסס על בחינת המהותיות.

(SASB) Sustainability Accounting Standards Board - מצומצם וממוקד יותר במספר גילויים נבחרים הרלוונטיים למגזר אליו משתייכת החברה והוא מכוון יותר למשקיעים. במסגרתו מוצעים הנושאים והגילויים המהותיים עבור כל אחת מ-77 התעשיות.

(TCFD) Task Force on Climate-related Financial Disclosures - מסגרת דיווח הממוקדת בסיכון הפיננסי הקשור לאקלים. הגילוי נוגע לציפיות של משקיעים, מלווים, מבטחים ומחזיקי עניין אחרים.

<IR> International Integrated Reporting Council (IIRC) Integrated Framework - תומך בפיתוח של דוחות משולבים על אסטרטגית הארגון, ממשל תאגידי, וביצועים בנוגע לסביבה החיצונית, וליצירה, שימור, או שחיקת ערך בטווח הקצר, הבינוני והארוך.

מודל ה COSO בקרה פנימית - המסגרת המשולבת לדיווח על קיימות

מודל ה- COSO בקרה פנימית (2013) מספק בסיס מוכח להערכת מערכות בקרה פנימית.

בנוסף, COSO ו- **(WBCSD) world Business Council for Sustainable Development** פרסמו בשנת 2018 מסמך קיום מנחים - **Applying Enterprise Risk Management to Environmental, Social and Governance-related Risks**, שנועד לעזור לעוסקים בניהול סיכונים וקיימות להחיל תפיסות ותהליכי ניהול סיכונים תאגידי (ERM) לסיכונים קיימות.

דיווחי ESG – מצב קיים בישראל 2021

המודעות לנושא הקיימות והדיווח בנוגע אליו בישראל, אינם מפותחים כפי המשתקף מהסקרים הגלובליים המוצגים לעיל. בשנים האחרונות, כ-20-30 חברות בלבד פרסמו דוחות אחריות חברתית (רובם נערכו בהתאם למסגרת הדיווח שפורסמה על ידי GRI). הדיווח, למעט על-ידי התאגידים הבנקאיים, היה וולונטרי.

עם זאת, מתפתחות לאחרונה מגמות המעודדות התקדמות בתחום זה, כמפורט להלן:

- בשנת 2020 פרסם **המשרד לנושאים אסטרטגיים** תכנית לעידוד חברות לפרסם דוח אחריות חברתית ESG, אשר במסגרתה מקבלות 31 חברות - תמיכה כספית בפרסום לראשונה של דוח אחריות חברתית, שיכלול דיווח על ההשפעות הסביבתיות והחברתיות של פעילותן העסקית ועל התנהלות עסקית הגונה והוגנת.
- במהלך 2020 השיקה **הבורסה לניירות ערך בתל אביב** שני מדדים, שנועדו לתת מענה לצרכי גופי השקעה מקומיים ובינלאומיים, שמדיניות ההשקעות שלהם מכוונת להשקעות סביבתיות. **מדד "תל אביב קלינטק"** הכולל מניות של חברות בתחום האנרגיה המתחדשת (תת ענף קלינטק בענף הטכנולוגיה) ו**מדד "תל אביב 125 אקלים נקי מדלקים פוסיליים"** המורכב מהמניות הנכללות במדד למעט אלו של תאגידים המעורבים בשרשרת הייצור של דלקים פוסיליים.

- באפריל 2021 פרסמה הרשות לניירות ערך "מתווה מוצע לגילוי אודות אחריות תאגידית וסיכוני ESG". במסגרת המתווה, הרשות קוראת לכלל התאגידים המדווחים, לפרסם לציבור המשקיעים ושאר מחזיקי העניין - דוח אחריות תאגידית שנתי על בסיס וולונטרי. הרשות המליצה לערוך ולהכין את הדוח על בסיס תבחינים בינלאומיים מקובלים דוגמת GRI או SASB ולפרסמו בסמוך למועד פרסום הדוח התקופתי. עוד ציינה הרשות כי בכוונתה לפעול להענקת תמיכה, באמצעות קיומן של הדרכות וסדנאות מקצועיות לנציגי התאגידים המדווחים.
- בנובמבר 2021 פרסמה רשות שוק ההון, ביטוח וחיסכון תיקון לחוזר בנושא "ניהול נכסי השקעה" המתייחס בין היתר ל"שיקולי השקעה הנוגעים להיבטים סביבתיים, חברתיים והיבטי ממשל תאגידי". במסגרתו נדרשה ועדת ההשקעות של משקיע מוסדי לקבוע מדיניות השקעה ביחס לשיקולי ESG ולגבש כללים ונהלים לפיתוח מומחיותו של המשקיע המוסדי לבחינת ההיבטים, השיקולים והסיכונים כאמור.
- בדצמבר 2021 פרסם המפקח על הבנקים חוזר בנושא "גילוי לציבור על היבטי סביבה, חברה וממשל ESG" אשר במסגרתו נקבעה החובה לפרסם דוח שנתי בנושא זה תוך 4 חודשים מסוף שנת הדיווח (במקום החובה שנקבעה באוקטובר 2011 לפרסם דוח אחריות תאגידית זו שנתי), והובהרו ההנחיות לגבי מטרת הדוח ותוכנו. כמו כן, נקבעה החובה לכלול בדוח הדירקטוריון וההנהלה - תמצית של מדדי סביבה, חברה וממשל עיקריים, וכן לציין היבטים מהותיים של סביבה, חברה וממשל המשתלבים ביעדים ובאסטרטגיה העסקית של התאגיד.

סיכום

קיימות חיונית - רלוונטיות הסיכון הולכת וגוברת

בקרב מנהיגים בעסקים ובגופי הממשל גוברת ההבנה לחשיבות ולחיוניות של קיימות. רווחה ארגונית קשורה לא רק לאסטרטגיות ולמדדים פיננסיים, אלא גם לאלה המשקפים היבטים סביבתיים, חברתיים וממשליים. גישה הוליסטית זו הכרחית ליצירת ערך ארוך טווח. לכן, תכנון אסטרטגי, ניהול סיכונים והבטחה חייבים לשלב את כל ארבעת המימדים.

אחד המדדים לצמיחתה של קיימות הוא הגישה המשתנה לגבי הרלוונטיות שלה בעולם הסיכונים. OnRisk 2021, שפורסם על ידי ה- IIA בספטמבר 2020, מצא כי קיימות עדיין לא נתפסת כתחום משמעותי של סיכון על ידי דירקטוריונים, הנהלה והביקורת הפנימית. למעשה, קיימות נתפסה כפחות רלוונטית מתוך 11 הסיכונים שנבדקו בדוח.

גישה זו משתנה בבירור.

בשעה שתנועות צדק חברתי ושינויי אקלים משנים את סדרי העדיפויות הארגוניים, משקיעים ורגולטורים מאתגרים את הארגונים לדווח בפומבי על האסטרטגיות, ההתחייבויות ופעולות הקיימות שלהם. באמצעות דיווח על קיימות, חברות המשלבות ביעילות שיקולי קיימות באסטרטגיה העסקית ובניהול הסיכון שלהן, יכולות לדווח - כיצד שיקולים אלה משפיעים על עסקיהן ועל הרלוונטיות למחזיקי העניין שלהן.

היכולת של ארגונים לעשות זאת תלויה בעיצוב וביעילות של הבקרה הפנימית בהיבטי חשבונאות, דיווח ותקשור של מידע. החלת אותה מדידה שיטתית, אימות, ניהול ודיווח של מידע מהותי על קיימות (אשר בדרך כלל חלה על דיווח כספי), אמורה להוביל לאמון גדול יותר של ארגונים ומשקיעים / מחזיקי עניין, לערך ארגוני ולאפקטיביות שוקי ההון.

לביקורת הפנימית תפקיד חשוב במתן הבטחה בלתי תלויה ואובייקטיבית בנושאי קיימות, שהינו אחד הסיכונים המהותיים המתפתחים. הדיווח על קיימות הינו אחד הנדבכים בניהול סיכון זה.